

Gm. 15^a

GEORGII PETRI
Schulzen /
D. & Prof. Philof. Extr.
DISSERTATIO HISTORICA
DE
**CLARIS MAR-
CHICIS.**

FRANCOFURTI ad Viadrum.

HENRICO RÜDGERO

LIB. BAR. ab Ilgen,
Magni Regis consiliario magno,
cetera.

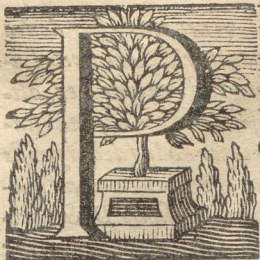
S. P. D.

G. P. Schulz.

Homines ad Deum nulla re propius accedunt, quam salutem hominibus dando: & nihil est tam regium, tam liberale, tamque munificum, quam opem ferre supplicibus, excitare, adflictos, liberare eosdem periculis. Quæ enim melior in genere hominum natura, quam eorum, qui se natos ad homines juvandos, tuendos, conservandos arbitrantur? abiit ad deos Hercules, ex sententia Ciceronis: nunquam abiisset, nisi, cum inter homines esset, eam sibi viam munisset.
Illam

Illam ipsam quoque TV, Mæcenas Opt.
Max. viam procedens omnibus maxi-
mam movisti admirationem, tantisque
hactenus beneficiis nos TIBI devinxisti
atque meritis, ut firmiter simus per-
svasi, tunc demum virtutes tuas obli-
vione & reticentia posterorum sepul-
tum iri, cum rueret ad interitum, labi,
communi deflagrare incendio, nec
diutius esse præsentis statum Patriam meam
jusserit Deus. Quæcum ita sint, igno-
sces Vir divine, quod ego clarorum viro-
rum, in Marchia qui sunt nati, nec tere
pergens catalogum, TE venerari sub-
misit, clementiam tuam, B. Patrem
meum qua es complexus, publicis de-
praedicare verbis, & ad tuum de omni-
bus bene merendi studium, nec non pla-
ne incomparabilem adfectum erga litte-
ras earumque amatores confugere his
supplex voluerim. Suscipe igitur salu-
tis

tis nostrae in TE curam, variis quae,
acta fatis auxilium implorat tuum, &
effice clementer, ut omnes cogno-
scant posteri, feliciorem mihi non obti-
gisse diem, quam quo, B. Patris legens
vestigia, TIBI incolumitatem, fortu-
nam, & vitam commisi meam reve-
rens. Id quod quidem majorem in mo-
dum à TE peto, & simul Deo preces
allego magnas, ut TE, Decus hujus
regni, oblectamentum Augusti Re-
gis, & Praesidium Musarum, una
cum Familia Tua Illustri, salvum, sospi-
tem incolumemque esse velit quam-
plurimos per annos. Vale. Kal. Sextil.
M. ICCCIX.

Rimum de *MATTHÆO CUNONE*, eo plura memorabo cum D. Franco, quo magis de universitate nostra est præclare meritus; quod Magnif. Becmanus in Memorand. Francof. edit. prior. p. m. 51. his prodidit: *Insignis Viri MATTHÆI CUNONIS J. U. D. P.*

P. & Ordinarii singularem mentionem ut faciamus, efficiunt largissimæ donationes, quibus tum Bibliothecam nostram rarioribus libris, tum eandem pariter ac Facultatem Theologicam amplis redditibus annuis auxit. Hæc ergo una cum ejusdem vita ex verbis D. Franci publice factis, & postea ab eodem D. Becmano in de vit. Prof. nostr. f. 197. repetitis, cognoscamus, quæ multa de nostris Professoribus & quibusdam Populoribus nos docent, & sic se habent epitomata:

MATTHÆUS CUNO, Jctus, Sereniss. Elect. Brand. Consiliarius, Jurid. Facult. Ordinarius & Senior natus est Hic (Francofurti) Anno 1619 LI. A. D. XVII. Cal. Octobr. Pater ei homonymus ex negotiatoribus erat honoratissimis terræ. Hic vir cum devotus esset, constituit indolem filii sui rectoribus studiis & salubrioribus occupationibus consecrare: ad quæ etiam suo pte eum impetu ferri animadverterat. Primus inter præceptores fuit reverendus & Clarissimus Dn. M. Johannes Pelargus, Ecclesiæ Suidnicensis Pastor, mei Doctoris Christophori Pelargi, quondam Pater desideratissimus. Hunc in scholâ Grûnbergensi secuti sunt Viri doctrinâ & virtute Clarissimi, Abrahamus Bucholcerus, autor indicis Chronologici, Johannes Arnoldus & Petrus Titus: quos Parentum loco unâ cum patre illius Ecclesiæ Pastore, cujus etiam convictu per triennium

A

usus

usus est, enixè coluit, atque obsequiosè veneratus est: dones à Patre certis de causis domum revocaretur. Ubi licet Ludì moderatoris M. Henrici Hubschii institutione per aliquot menses uteretur: ardore tamen solidioris doctrinæ flagrans non prius acquievit, quam inter Magdeburgensis Gymnasii alumnos cooptaretur. Ibi demum propiore ad gloriam grassatus est via, sub Viris experientissimis D. Sigfrido Sacco, M. Dionysio Trogendorfio & Laurentio Prætorio: quorum lateri ultra annum integrum adhæsit. Accidit tum, ut grævi pestilentia Magdeburgum & vicina loca infestarentur: quæ è Complexu Præceptorum eum, quamvis invitum avellebat. Cumque nec in patria satis à lue grassante tutus esset: Coactus fuit violentiæ tantæ cedere, & prout res ferebat, periculi vitandi causa ad alia atque alia loca excurrere: donec remittente sævitia in Gymnasium Gôrlicense concederet: ubi Petro Vincentio, Oratori celeberrimo, & Academia Wittenbergensis quondam Professore clarissimo nec non Laurentio Ludovico, Græcarum & latinarum literarum scientissimis Viris operam sedulam navavit, bonasque alias disciplinas avidè imbibit: quod anno supra sesqui millesimum sexagesimo sexto factum est: unde biennio post, de sententia & consilio Præceptorum, ad uberiores ingenii cultus consequendos Argentinensem Academiam adiit. Eo ubi venit, non gravatus est, Censoribus, qui pro more illius Academiae advolantium studiosorum ingenia tum temporis periclitabantur, & idoneas cuique lectiones assignabant, se subjicere: quorum etiam iudicio in auditoria publica intromissus fuit. Admirabatur autem præter alios D. Johannem Sturmium Phenicem nostri seculi, & gloriam Orbis literarii: in cujus interiorem amicitiam sese insinuavit adjutus commendatione D. Abdiæ Prætorii, Theologi Francofurtensis: per quem a-

ditus

ditus sibi factus est ad consulendum de rebus obscuris magnum illum Oratorem & Philologum: qui & Platonis dialogos tunc interpretabatur, & oratoris artis præcepta exquisito dicendi genere, & divisis inter adolescentes exercitiis illustrabat. Hujus in dicendo gravitas, in docendo auctoritas, in monendo libertas calcar addidit juveni ad præclara nato: ut ad egregia quævis concupiscenda, studioseque consecranda animum serio applicaret. Erythræum quoque in oculis tulit, & Laurentium Tupprum: quo præeunte elementa Jurisprudentiæ delibavit: ejusdemque dexteritate atque assiduitate ea sibi legum sanctarum impressa sensit vestigia: per quæ deinceps longum iter vastissimi studii tuto ac sine errore emetiri potuit. Subrepsit autem, cursuque hunc interceptit corporis invaletudo ex nimietate meditationum & congenita sibi imbecillitate orta: cui cum præter dietam, cui adsueverat, idonea quærentur remedia: nusquam sibi melius consultum iri arbitrabatur: quam si parentum curæ sese reddidisset. Reversus itaque in patriam, simulatque melius habere cœpit, statim doctissimo Viro Dn. M. Erdmanno Copernico Institutionum Professore sese addixit, ita tamen, ut quas in intimos pectoris sui recessus jam admiserat disciplinas Philosophicas, eas impensè colere, & in dies singulos locupletioris doctrinæ accessione augere non desineret. Cumque in his perdius ac pernox esset, subiit animum cupido petendi lauream Magisterii suoavore & promotore Viro Clarissimo Dn. D. Henrico Paxmanno: quam etiam cum summo omnium applausu Anno M. D. LXXII. reportavit. Statim post impetratam lauream Philosophicam, vitæ litteratæ totum sese addixit, disputationibus tum habendis, tum frequentandis sedulo vacavit, indultu quoque Amplissimæ Facultatis juridicæ privata Collegia studiosis aperuit, & jura interpretari cœpit. Quam ad rem dux & autor ei fuit Nobilissimus

Illissimus Juris Antecessor D. Ludolphus Schraderus: cui
 potissimum accepto retulit, quod lacunis omissis ad fontes
 limpidos legum & fori usum mature prudenterque sese appli-
 euisset. Serviebat huic ejus instituto, idque mirifice juva-
 bat Bibliotheca, quam parente sumptus liberaliter erogante
 comparabat amplissimam: catcar addebat applausus nobili-
 um & doctorum juvenum: quos auditores habebat benevo-
 los atque attentos: quorum consiliis hodieque Regum &
 Principum quorundam aula & Resp. alie laudatissime fulci-
 untur ac gubernantur. Præterea quia de sententia Cassio-
 dori prudentiores semper habiti sunt, qui multorum hominum
 conversationibus probantur eruditi: Ex peregrinationibus,
 ut monet Franciscus Patritius, multa audimus, multa cerni-
 mus, quæ nulla disciplina, nullogue doctore unquam perdisce-
 possunt: ideo in Italiam cogitavit Macarites noster, fera-
 cem Proventu ingeniorum & nutritiam virorum extra aleam
 ingenii positorum. Facto jam periculo itineris, quod impen-
 sis parentum liberalissimis ingrediebatur & confecturus erat,
 quamvis jam Germaniam superiorem & Heluetia partem ali-
 quam pertransisset, Basilea tamen subsistere coactus est: nam
 ulterius progrediendi cupiditatem corporis vires continua fa-
 tigatione fatiscientes non æquabant. In hac Academia An-
 no supra sesquimillesimum sexto ac septuagesimo Samuele Gry-
 neo Agonotheta summos in studio Jurisprudentie honores
 consecutus est: postquam legibus & statutis, moderante o-
 mnia D. Bonifacio Amerbachio Icto Clarissimo, & ejusdem
 Academie Cancellario abundè satisfecisset. Hac auctus or-
 natusque dignitate, quia non nobis solum natos nos esse, sed
 præcipuam nostri partem patriam vindicare & parentes at-
 que amicos sciebat, non renuit Syndicatus officium a Proce-
 ribus Academie hujus sibi An. MDLXXIIX. oblatum acce-
 ptare. Qua occasione dexteritas ejus in rebus agendis con-
 spicua

spicua facta est, & probata universis non tantum Professori-
 bus, sed & Consiliariis aulicis: quorum caput eo tempore erat
 Magnus, Nobilissimus atque Excellentissimus Dn. Cancel-
 larius Lampertus Distelmayerus, Academiae nostrae Evergeta
 immortalis laude dignissimus. Is explorato Doctoris Cunonis
 ingenio id agebat, ut eum in aulam Serenissimi Electoris
 nostri lautis quibusdam pollicitationibus pertraheret. Sed
 se suo pede metiri noverat, & aulicam intemperiem hor-
 rebat, suaeque sanitati metuens quietam studia invidioso splen-
 dori & incertae gratiae longe antehabenda judicabat. Adeo
 autem non offendebarur hac tam libera excusatione Cancel-
 larius sapientissimus: ut aliis potius beneficiis eum sibi de-
 vincendum statueret. Ipso namque proxeneta nuptiae paul-
 lo post coierunt inter Dn. D. Cunonem & nobilem Virginem
 Annam Goldbecciam, filiam Viri virtute et meritis amplis-
 simi, genere & opibus nobilissimi Dn. Henrici Goldbeccii in
 Röbel/Warenburg & Bergen / J. U. D. & potentissimis
 duobus Electoribus Brandenburgicis Dn. Joachimo secundo,
 & Dn. Johanni Georgio à consiliis: cujus Pater erat Andre-
 as Goldbeck in Röbel/ Avus Henricus Goldbeck in Lüde-
 fen/Wallerstädt: ut proavum, abavum, atavum, tritavum,
 aliosque longa serie ascendentes omittamus: quibus rerum
 in pace feliciter gestarum gloria, & in bellis spectata virtus
 insignia equestria, una cum redditibus & praediis amplissimis
 pepererunt. Hoc conjugium Dei provisu initum, & à tam
 nobili proxeneta conciliatum summa Parentum D. Cunonis
 excepit laetitia, amicorum applausus commendavit, pietas ro-
 boravit, consensus amoris locupletavit, omnis denique volu-
 ptas edulcavit. Sex praeterea & triginta integros duravit
 annos, re familiari in dies augescente, crescentibus affini-
 bus, amicis pluribus sese certatim aggregantibus, & splende-
 scentibus honoribus: qui in hoc par. Conjugum, omni ex par-

te (si solam excipias improbitatem) beatissimum confluebant. Mox enim ut ex hac Academia discessit Vir Consultissimus Dn. D. Ludolphus Schraderus, Professoria dignitas D. Cunoni decreta, & Illustrissimi Electoris Johannis Georgii, augustæ memoriæ, rescripto confirmata fuit anno supra sesquimillesimum octogesimo secundo: ex quo tempore primò Professor Pandectarum fuit annos duodecim; deinde Codicis annos septem; denique Juris Canonici annos tres & viginti: qui Ordinariatum quoque ejus complectuntur: quam tantæ ætatis in tanta dignitate periodum haud facile quisquam ex successoribus sibi polliceri habet. Explevit nimirum Octo enneades, & secundum ac septuagesimum ætatis annum superavit mensibus septem: quia spiritum suum factori spirituum reddidit, die hujus mensis XVII. post horam secundam pomeridianam. Mores & merita doctoris Cunonis in proptulo sunt: nec tam commendatione apud æquos rerum judices & veritatis amatores, quam defensione contra æmulos & iniquos censors opus habent. Rationes vitæ suæ ita instituit a primis annis: ut neque luxus stupidum eum faceret, neque parsimonia vacordem, neque alea egenum, neque lucri spes cupidum, neque felicitas elatum, neque divitiæ insolentem, neque improborum odia desperatum. Professionem ejus quod attinet; nisi obstitisset affecta valetudo, & negotiorum intercurrentium multitudo operas lectionum publicas sæpe abruptisset, in habendis iis & continuandis magis frequens fuisset atque assiduus. Potiores tamen Jurisprudentiæ partes ita enubilavit: ut specimine de pactis dato (qui liber a doctis teritur) magna dignationis & subacti judicii viros in sui admirationem traduxerit: qui non deserunt ad edenda, quæ domi prescit, commentaria reliqua eum sollicitare, de Legibus nempe, de Constitutionibus, Statutis, Privilegiis, Causis possessionum & proprietatum,

tatum, Servitutibus, Præscriptionibus, Transactionibus, Renunciationibus, Feudis, Jurisdictione, exceptionibus & re judicata: quæ Juris capita publice edisseruit, & nervose elucidavit. Sed negotia Principum, & consilia ac patrocinia in causis Nobilium, Baronum, Comitum & Rerump. gravissimis ab eo expetita ipsum sibi eriperunt. Magnas quoque curas & sumptus impendit Operi decisionum & Conclusionum Juris in certos Locos redigendo: quod etiam pene ad umbilicum duxit. Verum quia hæc res ad curam multorum pertinet, & patronis eget: qui non minore labore molem indigestam exasciare, quam promptâ liberalitate calcographorum nostratium aviditatem explere sustineant, de fortuna tanti Operis certi nihil pronunciare possumus. Studium ei Religionis, & cura sacrorum præcipua fuit: cujus ardore ita semper æstuavit: ut post Codicem Scripturæ, quem assidue lectitabat, Sanctorum Patrum quoque monumenta evolveret. Cujus rei testimonium habet Bibliotheca ejus amplissima: quam Classicorum ægent ornamentaque Theologorum tam veterum quam recentium volumina: in quibus quæ insigniores occurrunt sententiæ propriæ ejus manu enotatæ, vel lineola aliqua inductæ, vel observationibus quibusdam margini appositis illustratæ conspiciuntur: ut mirum sit, inter tot occupationes, quibus nunquam non distinebatur, cognoscendæ religioni antiquorum patrum tam impense ipsum vacare potuisse: Sed hoc studium amor numinis & salutis propriæ cura, qua nihil antiquius habebat, ipse expressit: quod etiam in omni ejus vita eluxit. Quanti enim Theologiam ejusque cultiores fecerit memorabili admodum & rare munificentia exemplo ante sesquiannum declaravit, facta inter vivos, ut vocant, donatione duorum millium: si ad præsentarium argentum, quod partim publicis Academiæ ædificiis reparandis, partim stipendiis Professorum

Theolo-

Theologiae augendis destinavit, ea etiam referas & in pretium computes volumina, quorum accessione Bibliothecam publicam locupletavit, Fatali vita termino d. 17. Ap. An. c19 19c xxiiii. appetente leni marasmo non tam defecit quam ad vitam meliorem profecit. &c. Haec FRANCUS noster.

*BENEDICTI WINCKLERI, meminit Kiloniensium ornamentum, Georg. Paschius in Inventis Nov. Antiquis p. m. 276. sqq. Quo & Benedicti Winckleri, Soltquellensis Marchici, de Principiis Juris libri quinque eruditi & elegantes referendi. Tob. Magirus in Eponymolog. Crit. ex edit. Eybenii, p. 805. hoc Ernstii de nostro latum Judicium collegit: *Benedictus Winckler, vir Magni Judicii magnaeque eruditionis, scripsit de principiis Juris, qui liber in paucorum manibus est. Ernst. Aut. Jurisprud. c. 2. n. 61. Gottlieb Alert in Disputat. Lips. hab. 1701. h. t. Fundamenti legis naturalis brevis evolutio, §. 28. sic scribit: Omnem Justitiam referendam ad voluntatem Dei esse; ac ipsam legem naturae humanae ex ratione innotescens audiendam voluntatem, quae a nobis cognosci possit, mens est Benedicti Winckleri in principiis Juris. c. 3. 4. & 8. excerptis a Du. D. Beyero in Notit: Aut. Jurid. p. 69. f.**

HIEREMIAS SETZERUS, nativitate licet non adornarit Marchiam, meritis tamen excellenter adjuvit, quippe cujus Epithaphium & vita apud D. Beckmanum in vit Profess. f. 200. legi merentur, & scripta nulli sunt ignota docto. Revoco autem hoc loco ejus memoriam ex eo potissimum, quod, duas sua manu ad nostrum Christophorum Pelargum scriptas litteras in scriniis invenerim latitantes meis, luce vel ob nomen auctoris dignissimas; quas ne pereant eMS& communico. sunt haec:

Sal. &

Sal. & felicitatem.

Dolebam jam dudum Reverende & cl. vir, fautor cariss. quod nihil abs te literarum acceperim: jam languentem excitas & mirifice recreas una epistola tua, brevi illa, sed valde amica, & eximie humanitatis tuae testimonis ex omni parte referta: quaso te mi vir opt. in posterum saepius nos aspiciat ista benevolentiae tuae aura! non enim aliter dolori nostro mederi potes, est enim dolor, qui ex amata rei cupiditate proficiscitur: quare te hoc modo nobis presentem & nobiscum colloquentem quasi in conspectum nostrum & amplexum saepius exhibeas. Nam quod à me peccatum sit, quod toties à te literas efflagito, id indulgendum erit cupiditati meae, qua si importuna est & avara vel intempestiva postulatio, certe probabilis efficitur, quod testimonio apud te esse potest, quam vere & impense te jam diu diligam. Quod tamen dicendum mihi est hoc loco parcius, tanquam id, quod apud te non potest esse magnopere dubium, & quod non tam verbis declarandum est, quam factò ipso, siquidem sit locus & occasio: quod fieret à me certe, si quid esse posset in facultate nostra: sed nosti id non esse virium nostrarum isto tempore, quo praeter animum rectum tamen & erectum nihil magnopere possidemus. Nam quod προς φωνησιw nostram ad te tam praeclare accipis, facis id quod boni viri solent, qui pro parvo officio magnas tamen solent reponere gratias. In qua re jam aram debemus pietati tuae, quod amicitiam nostram recte aestimas ex affectione & ex animo nostro, non ut vulgus amicorum, qui plerumque amicitiam iisdem sinitibus concludunt, quibus utilitatis aliqua aut commoditatis spes terminatur. Auges humanitatem istam, quod pro una charta eruditum & diu à me expetitur libellum ad me mittis, quo imprimis munere vehementer me tibi iterum devinxisti. Dudum enim optavi, ut quid certi liceret mihi de his rebus ex te cognoscere, quod cum factum à te jam sit & docte & feliciter, magnas tibi ago habeoque gratias, neque dubito, quin plures alii, in quorum manus hac pervenerint, suo quisque loco ostensurus sit, te egregiam & necessariam piis animis suscepisse & perfecisse operam. Legi antea, quae de similib. causis scripta sunt apud Bodin. Wier. Lavater. Arles. Camer. & alios nonnullos, sed plerumque ista tam varie explicata aut implicata esse inveni, ut saepe

B

numero

numero dubitaverim, anne possent ad presentem causam satis apposite accommodari. Nunc cum tua legi, fateor ingenue, magnum mihi scrupulum exemptum esse & densam dubitationum nebulam discussam. Itaque describi jussi libellum istum, statim postquam pervenit ad manus meas, atque descriptum reservo, quod ut jubes, excell. D. Mylio ostendi, qui & excusationem tuam, quod non scribis, libenter accipit, & scriptum istud quamprimum leget, de quo quid sentiat, cognosces ex literis ipsius, quas pollicetur proxima quaque occasione. Interim tibi plurimam salutem & officiosam per me nunciat. Ego vero meo nomine tibi maximas ago gratias, quod me tam gratisimo munere beare volueris, & hoc utilissimo scripto augere bibliothecam meam, idque unice abs te peto, ut si quid abs te vel in hoc vel in alio genere fuerit editum, id aliquando me moneri sinas tantum ut occasio mihi sit de his rebus inquirendi. Mirè enim me delectant hujuscemodi & libenter passor hac ambrosia. Scripsit de eadem re ad me paucos ante dies D. Rademan è vestris: sed paucis & brevi epistola. Itaque dubitandi materia nondum mihi erat penitus evulsa. Novarum rerum quod ad te scribam, nihil jam occurrit. Academia nostra mirum uti crescit! aucta est Collegio disputationum Theologicarum publico, cui D. Mollerus magna cum dignitate praeest, & Professor linguae Gallicae & Italicae: is propediem lectionum suarum faciet initium. Magnifico Dn. D. Reu. neco si scripseris facies mihi rem pergratam, atque experire virum non minus eximia humanitate, quam excellenti doctrina & virtute praestantissimum. Exemplum tui scripti, uti vis remitto, teque oro, ut me, sicut facis, ames, denique, ut valetudinem tuam diligenter cures, teque nobis quam diutissime incolumen conserves, in qua re ut tibi praesto sit is, qui est vita & longitudo dierum nostrorum devote & ex animo precor. Bene vale & cum tuis omnibus à me & meis salve. Ex florentissima Salana V. Id. Julii Anni 95.

T. Excell. & praest.

Observ.

HIEREMIAS SETZERUS.

Sal. officiosam adscribo cl. Dn. D.
Wencelio & D. Gerszmanno.

Inscriptio:

Inscriptio: Reverenda dignitate, eruditione excellenti & virtute singulari praestantissimo Viro, Dn. Christophoro Pelargo, S. Theologiae D. & Professore celeberrimo, in illustri Academia Francofordiana, Dn. Praeceptorum, fautori & affini meo obs. & unice carissimo.

Salutem.

Nihil erat hoc tempore, quod praecipue scriberem ad te vir Rev. & clariss. fautor & affinis cariss. nisi iterum inani epistola velim a-
buti quasi humanitate tua. Sed tamen amicitia nostra silere me
& quiescere amplius non sinit, penitusque mihi ita persuasi, honestius
posse veniam impetrari apud te nugacitatis mea, quam omissionis at-
que negligentia, qua ab amicitia maxime aliena est, & bonorum viro-
rum justam incurere reprehensionem solet. Mitto autem & submitto
tibi Commentatiunculam meam de Fide Politica, diebus hisce, quibus
alias à severiorib. studiis & laboribus docendi vacatio quadam esse solet,
breviter à me comprehensam aut potius delineatam: eam si vacat, uti
legas & pro tua insigni dexteritate examines & pro amore tuo me mo-
neas, corrigas, doceas, majorem in modum oro & contendo. Ad has
& similes ἠθροπολιτικὰς διασκευὰς cum jure civ. conjungendas, &
nostri me excitant & speciatim D. civis noster singulari epistola nu-
per ad me data prolixè & fideliter me adhortatus est, quibus libenter
& plane assentior. Ita enim mihi persuasi, itaque sentio, quam pluri-
mum momenti rationem istam obtinere, & ad civilem prudentiam com-
parandam & ad vitam feliciter instituendam, & ad eruditionem augen-
dam, & ad formandum judicium, & ad omnem partem jurisprudentia
nostra illustrandam, atque suis è fontibus quasi eruendam. Sed ista ha-
ctenus & quasi praeter rem. De iis qui hoc tempore in quibusdam lo-
cis Marchiae à malignis spiritibus possideri dicuntur, ab iisque varie
exagitari, varii apud nos sermones increbuerunt, qui si vani non sunt,
mirari certe nos oportet & obstupescere vim diaboli, quanquam veterum
& recentiorum historiarum lectio consimilia exempla suppeditat. Tu
pro tuo singulari & exquisito judicio, si per occasionem de his rebus senten-
tiam tuam mihi uno atque altero verbo communicaveris, facies mihi rem
omnium gratissimam. Ejusdem rei cogitationem sumpturam se D. My-

his pollicetur: sed factum nobis nondum satis constat, de quo dissimiles sunt narrantium voces, & inter se atque a se ipsis dissentientes: qua de re audi ipsum ad te verba facientem: Salutem adscribo tuis omnib. nominatim etiam D. Gerszman & D. Wencelio: Salve & tu à meis, vix clariss. & bene vale. Ex florentissima Salana ipsis Calend. Januar. anni 95. qui ut felicissime tibi currat & decurrat, ex animo precor.

Rev. Tuæ Excell.

Studiofiss.

HIEREMIAS SETZERUS.

Inscriptio: Reverenda dignitate, eruditione excellenti, omniumque virtutum laude praclarissimo, Viro Dn. Christophoro Pelargo, S. Theologiae D. & Profess. celeberrimo in illustri Academia Francofordiana, fautori, amico & affini meo carissimo & pl. observando.

Magnum opus susceperat NICOLAUS LEUTHINGERUS (relatio & Judicium est Polyhistoris Jenensis clarissimi & ad cujus paternam famam animi doctrina elegantior accedit, BURCARDI GOTTHELFI STRUVII, in Selecta Bibliotheca Historica p. 538.) qui XLV. libris Commentariorum Marchiam Brandenburgensem ejusque Principes & rerum statum describere adgressus est. Hujus varii hinc inde tomi reperiuntur in bibliothecis, diversis in locis editi, aliqui sine loco & anno; vix tamen credendum, omnes istum libros absolvisse. Primus tomus quem possideo, sine loco & anno impressionis præmissam habet in tabula delineationem rerum ordinisque in Commentariis hisce, sed hæc satis de confuso auctoris ingenio testatur. ut dicam quod res est, multa notitia de urbibus & nobilium familiaribus in Marchia hauritur ex Leuthingero, sed melancholia laborabat auctor, quod ex epistola Luce Martini, Superintenden-

is Brunsvicensis, primæ parti præmissa adparet, qui ita loquitur: Infensissimus veritatis & publici commodi hostis melancholico vertigine te circumrotare, tuasque cogitationes & discursum historicum suis trititiæ tenebris involvere conatur. Ex quo facile videmus, unde oriatur confusa scribendi ratio, mordacitas & malevolentia, atque perpetua calamitatum memoria. Rgritas autem scripti ex eo oriri videtur, quod plerique tomi auctoris impensis editi, qui sit, ut propter invidiam bibliopolarum non ita fuerint dispersi. Non diversum ab Hoc Judicat JOH. PETR. GIOVANNI seu vero nomine, LUDWIG, Consiliarius regius, & Professor apud Halenses notitia rerum gestarum & copia doctrinæ uberrimus, in libro cui præfixus titulus: Germania Princeps, lib. II. cap. VI. p. 146. his: Nicol. Leuthingeri, Poëtæ & hist. Brandeb. Commentar. LVI. libri de Marchia Br. 1592. 1601. 1605. &c. Wittenbergæ, Osterburgi, alibi edit. 8. Ego omnia auctoris volumina simul non vidi, quæ etiam in principum bibliothecis frustra quæsi. Ceterum de auctore ita judico: (1) quod eleganter scribat, (2) satis animi habeat pro veritate (3) industriam quoque & (4) exquisitam doctrinam probet, (5) deinde usui rerum (6) familiaritatem cum primariis aulæ administris (7) peregrinationi etiam frequenti multum debeat. Vitiis tamen pariter notandus est (1) quod malevolus sit, (2) bilosus ac mordax, qui omnes audacissime reprehendat, nutritore suo inde non excepto (3) nullo fere ordine incedat, (4) commisceat domesticis multa aliena, (5) calamitatum suarum perpetuus ac molestus prætor. Non ergo causæ sunt, ut opuscula hæc, quod sibi nuper aliquis proposuerat, recuderentur. B. & laudatissimus M. F. à SEIDEL in Iconibus &c. imagini Leuthingeri addidit sequentia: Nicolaus Leuthingerus, Palæo-Landsber-

gensis Marchicus, Theologus, Poeta & Historicus venustus
 ac elegans, patriæ suæ encomiastes indefessus. Natus est Ao.
 1547. Floruit adhuc Ao. 1612. Plur. reverendus J. W.
 RENTSCHIUS in Brandenburgischen Ceder: Hejn p.
 254. hoc fert iudicium: Nicolaus Leutinger, Chur-
 fürstlicher Historicus und Pfarrherr zu Landesberg/
 hat mit sonderbarer Geschicklichkeit und prudentz Com-
 mentarios geschrieben de Marchia Brandenburgensi ejusq;
 statu. Welche wohl werth seyn/ daß sie wieder unter die
 Presse geleet/ und die schöne Arbeit denen Nachkom-
 men nicht vorenthalten werde/ welches der Autor Anna-
 lium Brandenburg. versprochen / und doch von diesen
 Werck urtheilet/ daß es in etlichen Stücken partialisch/
 und mit vielen Fehlern außgefertiget worden / indeme
 besagter Leutinger nicht genugsame Gelegenheit den
 Grund zuerforschen haben können. Audiamus ipsum
 Leutingerum in Dedicacione Commentar. Part. VI.
 Libr. III. ad Senatum Bernovianum narrantem de se
 hæc: Patrem nactus Φιλόσοφον, liberaliter educatus, bona-
 rum artium & pietatis studiis totus traditus fui, ut meo loco
 reipub. aliquando Christianæ recte prodessem. Id cum sine
 preceptoribus fieri non posset, præclaros & illos divina mihi
 clementia concessit, Martinum puto Geritium, Nicolaum
 Mænonem, Andream Cælichium, Georgium Fabricium, & ali-
 os, quorum opera me profecisse, meamq; ipsis qualemcunque
 eruditionem acceptam referre ingenue fateor. Anno ætatis
 quarto decimo, commendatus sum ab illustri principe, Domi-
 no Johanne Georgio, Marchione Brandenb. &c. potentis prin-
 cipi, Domino Augusto Duci Saxonie Electori, ut ipsius gra-
 tia in ludum illustrem, qui est Misena hermundurorum, reci-
 perer. Etsi autem novum erat & inauditum peregrinum,
 inprimis ejus conditionis qualis ego sum, in eum ordinem illi-

us loci cooptari, attamen benignitate divina affulgente, miram Saxonis indulgentiam præter multorum opinionem cognovi. Ascriptus igitur ex mandato alumnorum illius scholæ numero, cum rigida admodum esset illius theatri disciplina & ἐν τῷ ἀσκητικῷ Anachoreta fierem, semper exinde taciturnior atque subtristior fui, naturam ipsam consuetudine multum juvante. erant ex civitatib. Misniæ adolescentes in hoc conventu proæctioris ætatis atque doctrinæ quos æquo pede assequi annitens anno 17. ætatis primum locum inter discentes cum aliqua laude obtinui tutatusque sum, & præfectus aliis gubernandis atque docendis. Hic mihi occasio oblata est historicos Græcos, atque Latinos cognoscendi, quorum cum aliquem gustum percepissem, illico tanta me cepit hujus studii cupiditas, ut quod reliqui in ludo & aliis corporis exercitiis collocarent temporis, ego huc omne verterem, nec raro eam ob causam nervos nimium intendens morbis obnoxius fierem. Missus deinde ad Academiam Wittenbergensem, utpote in qua studia Philosophiæ semper majore diligentia & facilitate tradantur, quam in ulla alia. Francofurtum anno ætatis 19. traductus, eo ipso, post Christum natum 1573. de voluntate Universitatis invitatus Philosophiæ Magister publice renunciatus sum decano Matthæo Hosto, viro nunquam satis ob excellentem doctrinam laudato, perveni simul in familiaritatem clariss. viri Johannis Schosseri, oratoris elegantiss. atque Poëtæ coronati, cujus opera, adjuvante me plurimum in omnibus excellentiss. viro Doctore Christofero Albino, incepti Barones, nobiles, & alios ingenuos adolescentes erudire & instituere. Tunc primum auctore Matthæo Hosto Herodotum scrutatus sum profundius, quem Wittebergæ etiam nobis prælegebat Henricus Müller Hamburg. Alebat eodem tempore pater & fratrem meum Balthasarum in eadem Academia magnis sumptib. quibus cum par tandem futurus non videretur, ego
ad

ad Scholam Crosnensem gubernandam amandatus sum. Felicia huc usque decurrerunt mihi tempora, tempora mihi in hac vita nunquam reditura. Exinde cura & Sollicitudo infesta est. Sesquiannum huic palestra praesui Consiliis reverendi viri Ulrici Meisneri superintendentis, patrocinio vero Melchioris Sehlerei Cos. Viri ampliss. usus, cum autem tempus illud omne, quod à laboribus Scholasticis vacabat, in historiatarum lectione impenderem, cujus copiam mihi faciebat locupletem bibliotheca ejus ecclesiae, Olavum Magnum Suecum & Saxonem Grammaticum, danum, tanquam caelo delapsos mihiq; nuncupatos venerabar unice. Tædebat Scholæ, incredibili cupiditate incensus hæc & alia regna videndi. Itaque reclamante Senatu ac tribunis plebis, Crosnae valedixi. Sed quia vitabam charibdim, incidebam in Scyllam, cum mihi contra voluntatem patris opt. meriti quidquam statuere turpe esset, frustra reclamans ad gubernationem Scholæ Spandoviensis retractus sum. Sesquiannum & hic militavi, ita ut facile appareret, corpore me quidem praesentem, sed animo absentem, saepeque deploravi fortunam meam, quod annos florentioris ætatis non liceret in gloriam majore cum fenore assurgentem collocare, quod vires in pulvere obscuro frangerem, quæ in theatro claro laudem meriri possent. Stationem igitur relinquens, Wittebergam me denuo recepi, & paulo post Germaniam superiorem, partem Italiae & insubriam perlustravi. Reversus feliciter ibidem quinque Carminum libros edidi. In his pertexui breviter res gestas principum Elector. Brandenburgensium ex familia Burggraviorum Norimberg. Spemque feci copiosioris frugis. Ad Oceanum fretumque tentandum tandem animi tantum subibat, quantum in viro esse potest, & cum jam in procinctu forem, amitto patrem, patrem, proh dolor, ut Cariss. inter mortales omnes, ita morte immatura mihi ereptum, & simul
omnis

omnis spes mea cecidit. Censior præterea in alias difficultates, ex quibus vix unquam ulla me eripiendi facultas relicta est. luxi defunctum desideranter, tumulavi honeste, publice laudavi editis de vita ipsius monumentis, idque pietatis ac gratitudinis ergo. sicut autem nulla Calamitas est sola, objecit me eodem tempore aula certamini periculoso, bono quidem Consilio, sed multo meo negotio, præfecitque reb. quib. cum neque delectarer, neque animi satis esset, unica cura erat redire ad matrem *Academiarum Wittebergam*. Hic mihi data est denuo facultas perlustrandi Germaniam universam, partem *Italiae, Galliae, Angliæ atque Norvegiæ, Daniæ, Sueciæ, Borussiam, Livoniam, Poloniam* & alia, non sicut vulgus hominum vagatur, sed ut multum proficerem. *Laurea etiam donatus à FRIDERICO III. Rege Daniæ Fridericiburgi*. Incepi hic aliquo modo reviviscere, vitæque hujus dulcem finem degustare, quodque aliis summa molestia videbatur, id mihi non tam ingratum quam volupe erat. In hac peregrinatione veni in *Notitiam præstantium virorum* nec mihi defuerunt vocationes honestæ atque copiosæ. Et cum in *Colloquiis marchiæ nomen intelligerem esse obscurius, sæpeque Marchicos pro Marchitis censerî, cepi mihi ipsi indignari, qui aliena curiosius scrutarer, & patriam ipse nescirem*. Exinde in hanc unicam curam digressus, quomodo patriæ res gestas mihi & aliis notiores redderem. Et quia magna annalium esset inopia, major hominum iniquitates, maxima temporum difficultas, diligentius *Marchiam, Pomeraniam, Borussiam, Silesiam, Franconiam, & alia quæ ad Imperium Marchionum Brandenburgensium spectant, intuens simul primitias in publicum emisi, quas cum bonis probari intelligerem, urgere negotium non cessavi.*

De *ANDREA ANGELO* in Differt. II. p. 30. quædam adtuli, hic, cum non ita diu ex bibliotheca Excellenti eruditione & nobili genere conspicui, Beati A. E. de SEIDEL Annales Angeli evolverim & quædam, ut mihi, ita forte & aliis multis inaudita nec lecta, in principio libri scripta legerim, cum L. B. communico eadem: Weilen dieser *Angelus* gar offte *Marchiam autoris allegivet* / so dienet zuwissen / daß dies ses noch ein viel perfecter *Opus*, als gegenwärtige *Annales* gewesen. Es hat ihm dem *Angelo* aber ein alter *typographus* *Johann Hartmann* 300. fl. pro studio & labore geben sollen / wann *Angelus* es ihm zu drücken überlassen solte. Da ihm aber der Buchdrucker mehr nicht als 250. fl. gebothen / ist nichts daraus geworden. Nach seinem Tode hat man der Wittiben erstlich 200. zuletzt aber nur 150. fl. offerivet / worüber sie zornig geworden / daß sie Anno 1601. das Buch zu Straußberg ins Feuer geworffen / aber nicht lange darnach gelebet. *Hæc consul quidam nomine Musculus, vir septuagenarius Dno Martino Friderico de Seidel Consiliario ut testis oculatus retulit.*

Joh. Andr. Qvenstedt in de Patriis illustrium virorum p. 195. *MARTINUM CRUSIUM*, illum cum paucis comparandum Professore Tubingensem, in Marchia esse natum adserens: *Botesteinnum*, inquit, *Poistain ad Havelam in Marchia media.* In hac urbe natus est *Martinus Crusius*, Græce lingvæ & Oratorie in *Academia Tubingensi* Professor celebris & *Annalium Svevicorum* scriptor. edidit & plura alia, quæ recenset *Gesner*. in *Bibl.* Verum, quod falsa B. Theologi auctoritate dixerim, paret *CRUSIUM* (s. paterno nomine *Krauß* / ut Pater in nostri *Crusii Annalib. Svevic. f. 669.* se ipsum

ipsum nominat, vel *Krausium* ut f. 666. Crusius l. c. patrum suum vocat:) non natum esse in Marchia media oppido, cui nomen Potstamb, & quod insignis Historicus noster CHRISTOPH. HENDREICH in derer / die Marck zu Brandenburg betreffende Sazchen/Ersten Entwurff. Part. I. cap. IV. ita describit: Potstamb / Potstain / auch Potstein / zu Latein *Postampium*, *Postenium*, ein Städtlein / welches / weil es die Havel / Notte und andere kleine Ströme dieses Orts / zu einem Werder machen / wird mit denen daz rein beschlossenen Dörffern / der Potstambische Werder genant. Finde von dieser Stadt / daß sie im Jahr 1106. mit den Berlinern / wegen des Fischfangs in der Havel sich verglichen habe. Anno 1416. als Wihart von Kochau / welcher wegen Ubelthaten aus dem Lande gebannet war / von Churfürst Friedrichen zu Gnaden angenommen / hat er ihm dieses Städtlein verehret. Wegen der guten *Situation* hat es Churfürst Joachim der I. Anno 1428. bevestigen wollen. Allhie hat die Schwedische Armee Anno 1631. den 7. Maji ein Lager geschlossen. Im Jahr 1641. im Monat Aug. ist ein Wolff in die Stadt gekommen / und hat allhie großen Schaden gerhan. Die schöne und angenehme Gegend / auch guter Weinwachs / hat izt regierende Churfl. Durchl. (Friderich Wilhelm) allhie / ein schönes / nach der neuen Art zugerichtetes / und wol meublirtes Schloß / Fasan / und unterschiedliche Lustgärten / Weinberge / Thiergarten / Glasshütten / und andere zur Ergöcklichkeit und Nutzen dienende Gebäude zu erbauen bewogen: Sed lucem accepisse Botenstainii; de qua urbe Martinus Zeilerus in der Reichs; Geographia, p. m. 695. habet: Botenstein /

Bodenstein/ eine Stadt/ Schloß und Pfleg/ oder
 Amt/ am Wasser Putlach/ zwischen vielen Bergen/
 hohen Felsen/ und Steinflippen gelegen und dem Bi-
 stum Bamberg gehörig. Conf. Crusium ipsum in
 Annal. Svevic. f. 703. 669. 666. 630. &c. præterea
 Melch. Adamum in Vit. Philos. p. m. 483 confirmantem.

Ab his propero ad *VALENTEM ACIDALI-*
UM; G. M. Königius enim in Biblioth. Vet. &
 Nov. f. 6. hæc adnotavit: *Acidalius (valens) Wit-*
stochiensis, 28. ætatis anno, A. 1595. juxta Thuanum L.
113. obiit. Plautinus Divinationes conscripsit. item Notas in
Cornel. Tacitum. Carmina ejus leguntur T. I. Delit. Germ.
p. 1. f. Quidam avróxεεσ factum asseverant. Casp. Barthius
in ejus poemata sua manu annotavit: Valens hic Acidalius,
Marchicus Witstochiensis, juventute per plurimas Acade-
mias Germaniæ, Italiæ, & aliarum nationum in omnibus
amoribus transacta, Vratislaviam cum Dan. Rindfleisch,
quem Bucretium vocat, venit, ibi cum diutile frustra promo-
tionem aliquam expectasset, tandem ad Pontificiorum castra
transiit, Rectorque Scholæ Neussanæ factus, cum vix XVI.
septimanas ei muneri præfuisset, inter concelebrandum pro-
cessum cum sancta hostia subito furore correptus, domumque
relatus in lecto suo exspiravit: nonnullis affirmantibus sua
manu necem ab eo sibi procuratam. Deus O. M. ita nos det
studia elegantiarum colere, ne cælorum regno excidamus, cui
ista omnia adiiciuntur. Sc. Hæc ille. Idem Barthius in
Claudianum citat Val. Acidalii non injucundam Diatriben
de Constitutione Carminis Elegiaci. J. A. Thuani in Hi-
stor. L. 103. alleg p. m. 175. hæc sunt verba: Tristior
quo acerbior mors fuit Valentis Acidalii, Wistochii in li-
mite Brandenburgico nati, adolescentis summæ spei & erudi-
tionis, qui post italicam peregrinationem cum Vratislaviam
rediis-

redisset, inde Nyssam evocatus, morbo familiari, quem ex nimis vigiliis in adornandis Plautinis Divinationibus contraxerat, correptus tertio post die Kal. Jun. decessit, cum vix annum XXVIII. excessisset. Abrah. Bucholzerus in Indice Chronolog. p. m. 733. alium diem & annum mortiferum statuit scribens: *Valentinus Acidalius, Medicus & Poeta obiit A. 1598: 25. Maj. atat. 28.* Ol. Borrichius in de Poetis p. 124. qualis fuerit Poeta docet his: *Longior Poetarum seges in Germania; ubi ordinis literarum ratio nos invitat, ut primum attingamus Valentem Acidali-um, cujus Epica, Ode, Epigrammata in medio sunt, tolerabilia illa quidem, sed in quibus tamen numerum aliquando, saepe nervos requiras.* De Prænomine notanda sunt, quæ Exc. Thomas Crenius in Part. XI. Animadv. Hist. & Philol. p. 147. habet: *ita emendat Valens, (non Vincentius, ut in titulo Velleii Lugduni anno M. D. XCIV. in 8. à Franc. le Preux editi vocatur, nec Valentinus, ut in titulo notarum p. 171. ejusdem editionis, & p. 2. & 108. Velleii Parisiis vulgati anno MDCVIII. in fol. 10. nominatur.) Acidalius in p. m. 180. f. Vellejanar. Lectionum dicta edit. in 8. vel p. m. 110. b. edit. Paris.* Ex quibus didici, quod noster Acidalius etiam in Velleium commentatus sit, cum alias hos tantum in Bibliotheca nostra Publica viderim libros: *Animadversiones in Q. Curtium Francof. ad Moen, 1594. 8. Epistolae. Hanov. 1606. 8. in Plautum Divinationes T. VI. Thes. Crit. Gruteri f. 1.*

JOANNES PRÆTORIUS, Joachimico-Vallensis, inquit Cl. Königius in Bibl. V. & N. f. 662. *natus est An. 1537. obiit An. 1616 Altdorfii mathematica interpretatus est. Instrumenta ipsius mathematica Norimbergæ in publicam bibliothecam translata sunt: manuscripta Altdorfii servantur. Meminit, ejus Thuanus L. 69. sub fin.* His vero me-

minit Thuanus l. c. de Dudithio agens: *præcipue in Mathematicis ingenium exercuit. (Dudithius) & arctam cum Joanne Prætorio, Joachimico, harum scientiarum clarissimo in Altdorfiana Norimbergensis Reip. Academia Professore, quem inter domesticos aliquando studiorum comitem haberet, amicitiam renovavit, ac per literas tota reliqua vita coluit.* Exc. MAGNUS DAN. OMEISIUS, in *Gloria Acaemia Altdorfina p. m. 109. f. pluribus hujus Prætorii celebrat memoriam, iisque sequentibus: Nemo virorum præclarissimorum, rei que litterarie antistitum. ita prorsus est ignarus, ut ne M. Joh. Prætorium, Joachimico Vallensem, vel ex auditu solum noverit. Natus est is A. 1537: Ad nostram accessit Academiam anno seculi ejusdem septuagesimo sexto, mense Decembri, in qua summa fide ac diligentia munus suum privatim publiceque obiit, nihil omnino sibi indulgens, ut prodesset omnibus. Quantum vero honoris & gloriæ apud externos, profunda eruditione sua, & probitate insigni cum experientia incredibili conjuncta fuerit consecutus, inter omnes constat. Cavatissimos Thuanus tanti eum fecit, ut quendam historiarum suarum librum luci credere prius noluerit, quam censuræ illius subiceret. Sethus Calvisius in opere suo chronologico multa habet, quæ à Prætorio didicisse se fatetur ingenue. Isaacus Casaubonus, Andreas Dudithius, Marcus Welserus, Henningus Arnisæus, (qui viri!) plurimi eundem æstimarunt, & consilium illius in maximi momenti rebus non semel petierunt. Noverant enim multa quotidie nova eum invenisse, multa veterum errata deprehendisse, correxisse multa aptius & commodius monstrasse, aliisque post tradenda tradidisse. Non dicam in præsentia de Instrumentis ipsius Mathematicis, quæ Norimbergæ in publicam bibliothecam sunt translata: prætermittam sui prætii MScia, quæ hic*

in Academia nostra Bibliotheca asservantur; Mensulam tamen ejus Geometricam non silebo, quem quatuor libris fuse descripsit B. noster Schwenterus in Tractatu Geometriæ suæ Practicæ; cum quibus omnino jungi merentur, quæ Georg. Andr. Bœclerus in nova Geometriæ illius editione, Mensulæ illi Prætorianæ superaddidit. Tandem vero lumen illud Matheseos splendidissimum, quod per quadraginta ferme annos non academiam tantum nostram, sed & exteras oras splendoris sui magnitudine complevit. A. 1616. occidit; nunc vero inter astra collocatum fulgebit in perpetuas eternitates. Hæc de Johanne Prætorio Omeisius: quem interea tamdiu Marchiæ assertum tenebo, usque dum me aliquis edocuerit Bohemiæ illum reddendum esse.

Ex Medicis unum nominasse hic mihi sufficiet, eumque GEORGIUM NOESLERUM; de quo Patria mea eo vehementius sibi gratulari potest, quo majoribus eum extollere laudibus Exc. M. D. Omeisius in Gloria Academ. Altdorfina p. 74. dignum judicavit, iisque quæ sequuntur: Celebranda nunc venit memoria Georgii Næsleri, phil. ac med. D. earumque in Universitate hac XXXII. annorum P. P. Serenissimi principis palatini & Reipubl. Norimb. Archiatri, facultatis suæ quondam Senioris meretissimi. Vitalem hunc aërem is haurire cepit Berolini, decima die Mensis Maji, anno superioris seculi nonagesimo primo. Patre usus est omni virtutum & Doctrinæ Gloria Celebratissimo, maximeque Reverendo, Dn. Martino Næslero, Serenissimorum quondam principum Joh. Georgii & Joh. Friderici Electorum Brandenburgensium, gloriosissimæ memoriæ, Concionatore Aulicæ Eloquentissimo, Consiliario Ecclesiastico prudentissimo, nec non capituli coloniensis Decano gravissimo. Susceptorem habuit

habuit ipsum Joh. Georgium, Electorem potentissimum. pueritiæ annos atque adolescentiæ quam præclare impenderit, ætas firmior ostendit, quæ tantis non eluxisset virtutibus si prima illa rudimenta in otio luxuque deposita fuissent. Nempe in tenera ista ætatula usque ad annum quartum & decimum educatus est in schola patria, ubi probe haustus capitibus pietatis & fundamentis Religionis Christianæ, eo usque in studiis, quæ humaniora vocant, progressus est, ut sapiuscule habitis oratiunculis & Domini parentis & præceptorum expectationi satisfecerit. Hinc Hallam Saxonum missus est, ut in schola istius loci quam dexteritas Rectoris M. Jo. Eschardi, egregii ingeniorum artificis, valde celebrem reddiderat, bonis literis imbueretur: qui laudatus Rector tanto eum amore est prosecutus, ut plurimis illum præcipue dignitatis hominibus commendaverit; e quibus Nælerus noster ad seram ætatem præ aliis laudare solebat Dn. Casparem Goldsteinium, Consiliarium Magdeburgensem, Dn. Matthæum Köppenium, ibidem causarum patronum & Dn. Kallianum Strisserum Cancellarium, quem semper instar parentis veneratus, ejusque postea, data quavis occasione, paternum affectum & fidem expertus est. Biennio laudabiliter Halle consumto, quod truculentissimum pestilentiæ malum ibi gliscere cæperat, domum repetere coactus est; ubi tamen non diu substitit, sed postquam Dn. parenti vitæ hætenus actæ studiorumque rationem reddidisset, ab eodem Francofurtum ad Oderam, omni semper laudatarum artium gloria florentem Academiam, ablegatus est. Clarebat tum ibidem vir celeberrimus, Henningus Arniseus, sub cujus præsidio profectuum suorum & excellentis ingenii præclarum specimen edidit, dissertatione de Imperfecte mixtis, quam cum applausu totius auditorii defendit. Vix ibi tertium attigerat annum, cum necessitatis ultima lex patrem ipsi adimeret;

meret;

meret; *cujus quidem jacturam maestissimo, æquo tamen tulit animo, seque & studia sua eò ardentius Divino Numini commendavit, *cujus etiam immensa gratia optatum ad finem perduxit. Anno 1610. Wittebergam se contulit studio audiendi incomparabiles Viros D. Sennertum Medicum, & Jac. Martini philosophum, *cujus posterioris mensa per sesquiannum usus cum adversa valetudine decertare cepit. Salubriorem ergo locum quærens, Francofurtum remeavit, ibique valetudini operam dedit, quo etiam mater ipsius, ut contagii periculum, quod Colonia ad sprevam sæviebat, effugeret, se receperat. Commodè incidebat in notitiam illustris Dn. Adami Gans L.B. in Pultitz, qui legatus principis sui ad Conventum Electoralem Norimbergæ celebrandum, nostrum itineris comitem habere voluit: qui & hoc in comitatu Norimbergam profectus est, inde hocce ad Lyceum excurrit, ut in amicitiam Clarissimorum eo tempore professorum, Gentilis, Dinneri, Soneri, Hoffmanni, Prætorii, Queccii, Piccarti, Virdungii sese penetraret. Finito Collegiali hoc Electorum conventu, obitu matris, utroque parente fuit orbatus, quo insolente Fortunæ impetu concussus adeo in studiis suis non remisit, ut potius ad ea majore cum industria continuanda Academiam Juliam elegerit, præsertim cū Arniseum, à quo prima Medicæ artis cognitione tinctus erat, eo vocatum fuisse intelligeret. Eminebant ibi tunc temporis Jo. Caselius & Cornelius Martini, quorum diligenti institutione tam clara edidit specimina ut promeriti honores sponte ipsa a Dnn. professoribus deferrentur; à quibus tamen capessendis & ætas adhuc immaturior, & flagrans peregrinas lustrandi oras ardor eum retrahebant. Quare superato gravissimo, quo Helmstadii vehementer affligebatur, morbo, iter in Italiam, terrarum pulcerrimam suscepit; *cujus incolæ per integrum triennium permansit, atque interea incredibili curiositate celeberrimas perlustravit urbes, Venetias,****

D Vicen-

Vicentiam, Veronam, Ferraram, Mantuam, Bononiam, hinc Florentiam, vere bellam ipsismet Italis dictam, illum nimirum Hetruriæ oculum, ac diadema majestate rerum satis conspicuum: Florentiâ Senas Hetruriæ urbem pariter comtam ac celebrem, divertit, ac postremo Romam cujus urbis urbium omnium quondam Regina ac imperatricis miracula & venerandas antiquitates haud defatigata perquisivit industria; maximam tamen temporis partem studiis, quorum serio flagrabat amore, Paduæ tribuit; inprimis etiam Italicæ & Hispanicæ linguarum cognitionem exactissimam sibi acquisivit. Quæ quidem res illum Nationi Germanicæ & Artistarum, uti vocant, Universitati eum in modum commendavit, ut in Consiliarium dictæ modo nationis electus, & pluribus ab eadem vicibus ad Illustrissimum Venetorum Senatium, diversis in negotiis, missus fuerit: prout egregia testimonia à laudata Natione ipsi concessa prolixè id demonstrant; in quibus ideo præcipue multis extollitur laudibus, quod Controversum illud negotium de admittendis ad honores Doctorales etiam illis, quibus Religio esset jurare in Bullam pontificis industria atque dexteritate singulari ad finem optatum A. 1616. perduxerit: quibus omnibus feliciter peractis in præmium exantlatorum laborum splendido Doctoris Medici titulo in eadem illustri Paduana condecoratus est A.C. 1617. Clarebant tempore illo Paduæ Thomas Minardous, Hieronymus Fabricius ab Aquapendente, Prosper Alpinus, Julius Casserius, Placentinus, Adrianus Spigelius, Rodericus Fonseca, Benedictus Sylvaticus, Jo. Prævotius, Cesar Cremoninus; quos omnes ita sibi devinxit, ut non solum commercium literarum cum eo instituerint, sed frequentissime etiam tam publice quam privatim erga studiosos Nationis nostræ honorificam ejus fecerint mentionem. Jacobus Philippus Thomasinus, Episcopus Amoniensis, in
Elo-

Elogiis virorum illustrium scribit, modo laudatum Præ-
 otium cum Næslero, Baubino, Arnisæo, Sennerto, ast quan-
 ta hæc nomina! sinceram coluisse amicitiam. Redimus in
 viam cætera, ut capimus, benevolentia & attentionis vestrae
 porro nobis adspirante Favonio, oratione explicaturi. Næs-
 lerus cum circa pascha Anni 1617. ex italia redux Norim-
 bergam accessisset, nundinas lipsienses instantes expectare
 decernebat; ut igitur hoc etiam temporis bene collocaret,
 Altdorsum veniens convictu & conversatione Cass. Hoff-
 manni usus est. Vacabat ea tempestate, mortuo paullo ante
 Sonnero, profesio Medica & philosophica, quam nulli alii
 majore cum Academia fructu obtingere posse, quam Næsle-
 ro nostro, ob insignem ejus eruditionem Hoffmannus cense-
 bat; quam suam sententiam quoque cum Queccio & Piccar-
 to, philosophis, communicavit. Næslerus interim natio
 recipitur solo, & mox serenissimo Electori commendatus, ab
 eodem dextra clementissime exceptus, & torque aureo dona-
 tus fuit. Post hæc patriæ iterum vale dicens, Hallam Sa-
 xonum indeque Magdeburgum concessit, ubi conditio non
 contemnenda apud Cathedrales Magdeburgenses ei offere-
 batur, sed acceptis à D. Remo & Hoffmanno, quibus id à
 Magistratu Norico in mandatis datum erat, literis vocato-
 riis agnitæque Divina vocatione hoc vitæ genus elegit, at-
 que Anno 1618. utramq; professionem, & Medicam & Philoso-
 phicam, Numine favente aggressus est; quo in munere ita ste-
 tit, ut omnes labores Academicos cum quadam voluptate &
 animi alacritate, subiret, atque studiosorum auditorum
 commoda, qua poterat intentione, maxime promoveret. Ne-
 que hi sufficiebant honores sed indices cumulabantur. No-
 bilissimus enim Senatus Noricus in Collegium suum, quod
 hodiernum ibidem floret, Medicum eum recepit: eodemque
 fere tempore Jo. Fridericus Princeps palatinus serenissi-
 mus

mus, eum Archiatrum suum constituit. Salus & dignitas Academiae hujus summæ ipsi curæ cordique semper fuit; estque hoc imprimis memoratu dignum, quod tempore primi ejus Rectoratus, anno 1623. privilegia Doctoralia universitati huic fuerint concessa. Insignem ejus tum eruditionem tum industriam satis superque probant quam plurimæ ipsius disputationes Medicæ & philosophicæ aliæque merita hanc in universitatem & Rempublicam literariam longe maxima. Antequam ad alia nostra progrediatur oratio, non ab re erit sinistra casum fortune memorare, quo Næslerus pæne oppressus fuisset. Vita humana haud absurde cum opere musico confertur, ubi notæ, quas vocant, plures atræ quam albæ, adversa puto plura quam secunda, apparent: Conspicuum ibidem est, dum ascenditur descenditurque, gradus sæpenumero aliquos transiliri, tantum non mollem ubique, sed durum etiam atque asperum esse, nec in superioribus semper lineis vocem subsistere, sed ad imas sæpius sese demittere oportere; ita cum rebus humanis comparatum esse, ex narratione sequente sole meridiano clarius elucescet, quam paucis & quæ ad illam maxime pertinent, exposituri sumus. Anno 1623. quo universa Germania atrocissima feralis belli tempestate percellabatur, Næslerus in via publica Noriberga altdorsum tendens, ab Illyricis Cesareani exercitus equitibus una cum aliis, captus, primumque Neagoram abductus fuit; ubi barbari ante diversorium, dispositis ordine aliquot truncatis capitibus, novum captivis horrorem ac metum incusserunt, ejusdem fortè experiundæ immanitatis. Inde ductus Ambergam versus, non semel currentes barbaros pone se nudis acinacibus sibi minitantes audivit capitis vel uno ictu amputationem, ac minis hisce maximoque animi angore per duos integros dies excarnificatus est, quibus præterlapsis ex periculo hoc presentissimo, ubi vix quatuor aut septem digitis
à mor-

à morte remotus erat, singulari DEI munere & beneficio ereptus est. Ambergâ Bathianus equitum, quos dixi tribunus eum per suos misit ad Electorem, cui etiam amputata illa capita offerri cupiebat, nisi factor intolerabilis prohibuisset. Serenissimus Elector ut Næslerum vidit, Comiti Altrincio commendavit, qui eum humanissime tractans bono animo esse iussit & securum de lytro, quod, ingens & insolens barbarus ille Bathianus exegerat; ex quo tempore in liberalissima captivitate sine omni custodia & obligatione fuit, nisi quod in castris Cæsareanis & Bavaricis medicinam facere debuit. Quæ quidem adeo ipsi non damno fuit, ut potius prosperitatem inde senserit quam maximam: cum enim utroque in exercitu sua industria & experientia varios plurimorum Ducum, Tribunorum, aliorumque militum morbos profligasset, plurima inde quoque magnaque munera à militum ductoribus est consecutus, & à Duce Wallensteinio torque aureo ingentis pretii donatus fuit; in quem, uti erat pœta tersissimus, ita lusit:

Capivitatis præmium & decus mee,

Fridlandio quod debeo, at quanto Duci,

Fortuna abusus esset ille ni sua!

Abusa Fortuna an fuit Fridlandio?

Post memorabilem illam pugnam Lützensensem idem Dux affinem suum, Comitem ab Harrach & alios Nobiles agrotos ei commendavit; paucis verò interjectis horis exercitu Saxonico appropinquante, cum imperasset, ocyus Zwickaviam moverent, ibi in trepidatione rerum suarum satagentes, captiviq; sui immemores, Næslerum post se Lipsiæ reliquerunt; qui quamprimum potuit Torgaviam se recepit, expectans occasionem cum mercatoribus Norimbergensibus, finitis nundinis lipsiensibus, ad suos revertendi. Ac feliciter etiam rediit, cum ex quinquemesfri hac captivitate, ultra

quingentos florenos aureos secum attulisset. Sed jam de morte ipsius paucis, quæ adhuc dicenda videbuntur, pertexamus. Plerumque nuncios suos ac veluti feciales mors præmittit, morbos puta multiplices, ne clanculum irrupere, jure queri possimus. Ita Næslerus noster ex doloribus podagricis, qui morbus ipsi hereditarius fuit, sæpe decubuit, quibus malum hypochondriacum cum calculo insuper etiam vertigo seu scotomia, cum animii deliquis, sese associarunt, ex quibus tamen morbis aliquoties iterum convaluit. Cum vero tandem, diarrhæa bis impetus suos moliente, viribus dejectus esset, atque podagra simul eum affligeret, lassitudo tanta, cui avopexia se comitem præbuit, corpus ejus occupavit, ut omni vitalitate amissa, vitæ hujus & miseriarum satur, è fluxa rerum mortalium conditione evocatus fuerit die 9. mensis Julii, anni MDCL. Mortuum laudavit Nicolaus Rittershusius. Epitaphium ejus tale heic loci invenimus:

Georgius Næslerus Berolin. March.

Cum charitatibus suis. H. S. E.

Natus D. X. Maj c1o Io XCI. Denatus altorfii

D. IX. Jul. c1o Io L.

Vitæ sanctimoniam, Eruditionis Copiam,

Insignia Merita,

Quibus artem Med. Et Philosoph. per
annos XXXII.

Summe sibi devinxit vir optimus,

In Famæ Templo, quam Hoc cippo, legi
maluit.

Hactenus Omeisius.

Aucto

Auctoritate clarissimi Hennin. Wittii in Diar. Biographico motus addo DANIELEM ERASMI, Marchicum, *primum Scholæ Viadrinæ rectorem, deinde Medic. Doct. & Regis Sveciæ Gustavi Adolphi Archiatrum, † 1634, quem Defensionem fidei vere catholicae contra P. Ræstium; edidisse idem docet.*

Qui etiam adjungit GEORGIUM LOTHUM, *Werbensem Marchicum, Phil. Mag. primum Regiomonti Poëticae & Græcæ linguæ Prof. in Pædagogio, deinde Scholæ ibidem Palæopolitanæ Rectorem, tum Medicinæ Doctorem, Electoris Brandenburgici Archiatrum, ac denique in Academia Regiomontana Medicinæ Professore, † 1635. d. 15. Nov. æt. 56. scripsit: Paraphrasin Psalterii, De methodo medendi Universali &c. Incidunt ad horum memoriam mihi, quæ de Scriptis theologicis Medicorum legi in cl. THOMÆ CRENII Animadvers. P. III. §. 10. p. 226. f. ea vero cum hic liber non in omnium sit manibus, recreationis causa, & quasi aliud agens repeto: Contractior scribit, mihi semper Theologicis operantium visus est Medicorum numerus atque angustior, quem in p. 31. Iconis Theologorum Presbyterianorum his verbis inquit doctissimus Paullus Colomesius Ruppellensis: Præter Erastum doctorem Medicum, sed in Theologicis, quod in illo ordine rarius, haud leviter versatum, & Protestantium numero tres tantum Medici nobis occurrunt, scriptis Theologicis insignes; Joachimus von Watt, vulgo Vadianus, Medicus Helveticus; Jonas Porraeus Medicus Rothomagensis, & Ludovicus Molinaeus Londinensis, Presbyterianarum partium nuper tibicen. Et pag. 229. Miror Anglo non venisse in mentem Johann. Stearne Medicinæ Doct. & Professor. in Universit. Dubliniensis, is enim Dublini in æto in lucem dedit annò MDC LVIII. Animi Medelam, seu de Beatitudine & Miseria Tractatum, magnò Joh. Leslai Episcopi*
Rapo-

Rapothenſis & Griffithi Williami Episcopi Oſoriensis & Ecclesie Cathedralis de Bangor Decani præconiò nobilitatum; ſicuti & de Electione & Reprobatione Diſſertationem, cum Ma-
 nuductione ad vitam probam, ibidem cum ejuſdem Joh. Les-
 læi tum Episcopi Clogherensis laude ac adprobatione impres-
 sam annò MDC LXIV. in 4to. Tractavit idem Stearne per
 Aphorismos argumentum de felicitate multa cum eruditione
 rationeque elegantissima, Dublini editos in 8t. MDC LXVI.
 Quandoquidem verò Colomesius ex Helvetia Vadianum ſcit,
 qui ſit quod ignoret Othonem Brunfelsium Medicum Bernen-
 ſem? cujus Catecheſis puerorum, Anotationes in quatuor E-
 vangelia, & Acta Apoſtolorum, Pandectæ Veteris & Novi In-
 ſtrumenti ſecundum Locos communes, Paræneſis de Diſcipli-
 na & puerorum institutione, Conſutatio Sophiſtices & Quæ-
 ſtionum Curioſarum, è veteribus Theologis; & Propositiones
 de ratione Decimarum ſunt in omnium manibus. Jodocus
 Willichius D. & Profeſſor Medicus Francofurtanus ad Ode-
 ram ſcripſit ſuperiore ſeculò Expositionem totius Catecheſeos
 Chriſtiane in 8t. Francoforti ad Viadrum annò MD LI.
 Commentarios in Haggæum & Jonam Prophetas, item in u-
 tramque ad Timotheum, ceterasque alias nonnullas Paulli B.
 Epistolæ. Jacobi Schegkii Doctõris & Profeſſoris Medicinæ
 Tubingensis ſcripta Theologica recenſet Melchior Adami in
 Vitis Germanor. Medicorũ, p. m. 309. ſ. Sicuti & Jacobi
 Zvingeri Medici Baſileenſis in p. 417. Celeberrimi Medici
 Andrea Libavii Theologica ſcripta virum, non ſpernendæ le-
 ctionis Colomesium potuiſſe fugere vix mihi imaginari queo.
 Delphi Phænicizantes Eimundum Dickinsonum; & Jacobum
 Windet utrumque Medicum Tractatus de Vita ſunctorum,
 ſtatu, Philologos oſtendunt. Cl. noſter Jo. Conr. Dietericus li-
 cet Antiquitatis, Historiarum & Græcæ Linguae Profeſſor in
 Academia Haſſo-Gieſſena fuerit celeberrimus & Philologus
 doctiſſimus, tantus tamen habitus eſt Medicus, ut cum pau-
 cis

eis potuerit comparari. De Caspar. Peucero res satis nota est; quare tacemus.

Illius ipsius Wittii l. c. ductu nomino inter Theologos CASPAR. à LILIEN, Georgii Lili Præpositi quondam Berolinensis filium, *Berolinensem Marchicum*, Theol. D. Comitem Palatinum Cæsareum, Consiliarium Brand. intimum, Ecclesiarum in Burggraviatu Norib. Superint. Generalem, Concionatorem aulicū, Consistorii Baruthini præsidem, nec non Collegii Christiano-Ernestini Directorem. † 1687. æt. 55. variisque celebrem scriptis, quæ apud Wittenium legi possunt. Hunc vel eo nomine miror, quod, quantum quidem scio, nullus inveniatur Marchicus alius, qui nobilitate gaudens & Comes Palatinus Cæsareus fuerit & S. Theologiæ Doctor. De aliis interim Theologis nobilibus & inter hos de HOE ab HOENEGG, Theologo gloria & fama immortalis, omnibus constat; cujus hinc etiam nominis causa proferam epistolam quamdam MSCtam, quam in scriniis custodivi hætenus. Accipe illam & lege his exaratam ad Christophorum Pelargum verbis:

S. in Dno.

Reverende & excellentissime D. D. Fautor, Amice & in Christo Frater plurimum honorande.

Quam à multis annis scribendi ad te & amicitiam contrahendi occasione seriis votis exoptavi, ea nunc tandem singulari Dei nutu & providentia affulget, ubi, ut pro Ecclesia nostra apud T. R. D. intercedam, diligenter compellor. Et profecto ingentes Deo gratias ago, non dubitans, quin ex hoc initio familiaritatis sincera theologica inter nos ortura, & incrementa indies majora captura sit. Ego qui ob excellentissimam eruditionem & experientiam maximam, nec non nominis celebritatem summam, dudum T. R. E. intime colui & veneratus sum, T. R. E. omnia humanitatis & familiaritatis officia dese-

E

70

ro paratissima, amanter orans, ut in numerum sincere tibi affectorum me recipias, & classi amicorum haud gravatim adscribas. Ceterum, quid Ecclesia nostra tum ab Academia tum ab urbe vestra incluta petat, ex legatis & literis T. R. D. luculenter percipiet: Ac quia T. R. Dnis auctoritate mirum in modum Ecclesiam nostram juvari posse certo scio: proinde vehementer peto, ut & apud inclutam Academiam & Remp. amplissimam Nationis Germanicae causam agas fidelissime. Deus Ter Opt. Max. quicquid ad propagationem Christi sui erogabitur, vel laboris & molestiae suscipietur, recompensabit benignissime. Hanc enim spe incitatus & aliquot Academias & urbes credo, quod munificentia sua opus tam sanctum & religiosum pro viribus promoverint. Hac festinantissimo calamo. Bene vale & diu vive Vir clariss. Deo, Ecclesiae tuaeque Familiae. Dab. Pragae d. 4. Jul. styl. nov. Anno 1611.

T. R. Dis

observantiss.

MATTHIAS HOE ab HOENEGG,
S. Theol. D. Sereniss. Electoris Saxoniae Theologus & nunc Eccles. Evangel. Nationis Germanicae in veteri urbe regia Director.

P. S. Si placet clariss. Vir, lucubrationes tuas aliquas haud gravatim mihi trans mitte. magni enim semper eas feci: cum apices sincerioris eruditionis a T. R. D. tractari sciam: misissem meas pagellas, sed indignas judico, quae tanto Theologo offerantur, cum Tyronibus saltem commendata esse & vix mereantur.

Idem D. HOE.

Ceterum conferamus Renschium in Brandenb. Ceberz Hein/ p. 259; scribentem: Denn gewisse in dieses Haus hörige Dinge stückweis beschriben worden / worunter vornehmlich bemühet gewesen / Herr Caspar von Altien auf Waitzendorf 2c. Hochfürstlicher Brandenburgischer
Gez

Geheimer Rath / und des *Consistorii* *Præsident* zu *Barreuth* / welcher hauptsächlich das *Ruhm*: *Gerichte* der *Durchleuchtigsten Brandenburgischen Familie* zu erhöhen sich angelegen sein laßen. Ihm hat man zu danken / daß unterschiedliche große *Prinzen* dieses *Hauses* zu solcher *Vortrefflichkeit* gelanget / weiln er deren *Wohlerziehung* regiret: In *Schriften* hat er A. 1672. von *derer Herren Marggraffen Gottseligen Glauben* und *Religions*: *Eiffer*; 1673. von *Churfürst Friderich II. Glaubens*: *Bekandniß* / im gleichen *neulich* den *ruhmwürdigsten Lebens*: *Wandel* *Herrn Marggraf Georgens* / *beigenahmt* des *Krommen* und *Bekenners* / *umständlich* *geschriben*: Und daß durch die *Professores* des *Christian - Ernestinischen Collegii* *jähelich* ein *gewisses Stück* zu *Ehren* dieser *Land* und *Regirung* solle *gefertiget* werden / *angegeben*. *Gestalten* auch der *Brandenburg. Ulysses Sigmunds* von *Bircken*; Denn dieses *gegenwärtige Wercke* / seiner *Direction*. und *würcklichen hohen Beitrags* viel zu danken. Durch dessen *Sohn Christian Ernst* von *Lilien* ist A. 78. eine *zierliche Kunst*: *Rede* von der *Hochfürtrefflichen Groß*: *Macht* des *Durchleuchtigen Hauses* *Brandenburg* in *Lateinischer Sprach* gehalten / und *hernach* *verteutschet* worden. Cl. Th. Crenius in P. XVI. *Animadv. Hist. in fin. hæc monenda duxit: p. 49. v. extr. in ignobilis dele ig. Si enim vera sunt, quæ adhuc ignoravi, tradita Cl. Joach. Heindr. Hagen in Vita Casp. à Lilien heri à me lecta, Gentem Liliorum antiquæ nobilitatis esse, liquido erravi, nihil moturus illam de hac. Hanc licet posthæc quæsi-verim vitam, invenire tamen non potui, nec fata nostri Civis nobilis addere reverenter: nactus, alio tempore id faciam.*

Porro, quod plura de ANDREA KNOPPIO in Dissert. IV. p. 22. narraui, noto hic Micrælli ex Hist. Eccles. p. m. 749. verba: *Andreas Cnoppius, Cüstrinensis, collega primum fuit Bugenhagii in ludo Treptoviensi: post Rigenses in Livonia rexit, & Oden illam: HENRICH Christ der einige Gottes Sohn xc. reliquit: Quæ etiam Melch. Adamus de Vit. Theol. p. m. 16. reliquit, cui Autori etiam debere volui sequentia: Post aliquot secula, circa annum Domini millesimum quingentesimum vicesimum secundum, emendationem doctrinæ & rituum Rigæ inchoavit Andreas Cnoppius, Cüstrini, ad Viadri & Wartæ confluentes natus. Primum Treptœ, ad Regum fluvium, in pomerania orientali, cui ἀπὸ τῆς τρέψεως, propter omnium ad vitam sustentandam necessariorum rerum abundantiam Joachimus Nisfennus, Secretarius illius Reip. nomen inditum autumat: Treptœ igitur primum cum Joanne Bugenhagio scholam literariam rexit quorum tantopere in docendo industria, dexteritas, & fides celebrata fuerunt: ut non solum ex vicinis oppidis; sed livonia quoque & westphalia exciti scholastici eo confluerent. Eo in oppido cum pontificii errores in doctrina & abusus rituum publice detegerentur: turbulentius quippiam, non doctorum, dextra veram doctrinam tradentium, sed vulgi sinistra accipientium culpa in St. Antonii sacrificulos & idola gestum est. quæ res ad Episcopum delata vehementer eum irritavit, fecitque ut in Sacerdotes, in cives & scholasticos acriter animadverterit. Itaque aliis alio diffugientibus, Andreas Cnoppius cum Joachimo Möllero, abductis scholasticis livonis, Rigam ad fratrem Jacobum canonicum, profectus est. Eo simulac venit, ad Ministerium illius Ecclesie in æde D. Petri vocatur: ubi exemplo pastoris Treptoviensis, in cujus convivio fuerat, acriter in Idolomaniam & mores pontificiorum invehit,*
doctri-

doctrinam de Iustitia fidei, & gratuita peccatorum remissione, propter Christum pro nobis passum & resuscitatum, cuius credenti donanda, præcipue urfit: ritus tamen quosdam aliquantisper toleravit. Sequenti anno accessit collega turbulentus Sylvester Tegetmeierus: qui Rostochio, ubi ecclesiæ Jacobæ minister fuerat, nuper profugerat: & ad eundæ hereditatis fraternæ causa Rîgam profectus, exeunte anno Millesimo, quingentesimo, vicesimo secundo, in æde D. Jacobi docere cepit: & majori impetu Pontificiorum superstitiones & Idola palam coarguit ac detexit: adeo ut vulgo abominationi esse ceperint: & paulo post statuas omnes ex templis ejicerent, & lapides sepulcris impositos removerent: ut solent in primis mutationis articulis multa inconsideratius & turbulentius geri. Quare Lutherus ad Rîgenses scribens monet eos, pietatem Christianam sitam esse in fide vera, in caritate erga proximam sincera, in spe salutis certa, quæcunque afflictiones fidei confessionem comitentur: non in humanorum & externorum rituum abolitione; quæ citra impietatem & scandalum relinqui possint. Biennio postidem Lutherus alteram Rîgensibus ministris, de ritibus liturgiæ inter se disceptantibus, epistolam misit: in qua de externorum rituum libertate, & vero usu ceremoniarum docet. Sed quæ post varios motus de religione, apud Rîgenses consecuta sunt, verbose David chytraus in Saxonia sua narrat: nos ad Cnophium redimus. Hic igitur, uti dictum, fuit eægæ emendationis doctrinæ & rituum Rîgæ livoniæ metropoli: nec solum verbi præco, sed etiam vates suavis: qui carmina sacra & odas spiritu & vita plenas, sententiis & rhythmis vetustas gravesque, adjunctis numeris Musicis in animos audientium penetrantibus composuit; de quorum numero sunt psalmi Davidis aliquot, Germanico carmine redditi: & oda illa

Hic

Herr Christ der einig Gottes Sohn: Item: Hilf
 uns in deinen Nahmen &c. *D. Chytraeus lib. 10. Saxoniae.*

Est in Bibliothecula mea in volumine Dispp. quodam
 cum aliud quærerem scriptum, inventa: *Disquisitio de Magia
 Divinatrice & operatrice. auctore FRANCISCO MONCÆJO Fri-
 devalliano Atrebatio. Francof. & Lips. 4. 1683.* hunc tractatum
 ab initio vel ob nomen autoris suspexi, existimans celebris
 & satis noti scriptoris de vitulo aureo Aaronis esse fœtum,
 & cum hunc libellum inter libros Moncæji me invenire re-
 censitum non meminissem, evolvi Königii Bibliothe-
 cam, utrum is haberet cogniturus. Sed frustra, Quamo-
 brem dictum libellum ipsum evolvi, & statim palpavi veri
 Fr. Moncæji laborem neutiquam esse: Tandemque p. 22.
 legi hæc: tamen vix sibi satisfaciet attendendo lipscam *Horizon-
 tem*, & conferendo cum *Norimbergensi plaga*, & adhuc borealiori
Marchia, Patria mea, locoque omnium dactorum fulginosiori: siqui-
 dem & ibi ideo diutius emanere oporteret pelargum, & reditum suum
 procrastinare vel ab adulta in partem precipitem Martii qui tamen
 ex Nationalis *M. JOH. COLERI*, Sacerdotis Berolinensis, relatio-
 ne annectitur &c. & porro p. 64. Obiter hic ob similitudinem ma-
 teria, subnecto epistolium quoddam ab Ann. 1678. sept. datum ad
 meam tenuitatem à Bonamico veterano, *M. ANDR. SELLIO*. fran-
 cof. Marchico Pastore & Elector. Inspectore in ducatu Crosnensi. ita
 ex parte sonans: Ne quaso, mireris hanc tanto temporis intervallo
 incognitam manum, sed amicam adhuc temporis plenam, quoties re-
 cordor olim fuisse in hospitio Hallensi apud Dn. Schilteri viduam &
 privignos, quos habuit erudiendos succesforem, recordabitur etiam Vir
CL. ita esse, & me in notitia fuisse, & adhuc esse, quoties memoriam
 revocaverit scholasticam. Et ut aliam vir cl. innovem memoriam in
 Conspectum prodeo, ansam accipiens ex libro ipsius *Tit. Anthropode-
 mus plutonicus*, quem forte fortuna apud amicum reperi, & avide eum,
 Dn. Autoris cogniti ergo perlegendum subcesivis horis in Musæum re-
 cepti, & annotavi de pentalpha. p. 7. illud male audire ab ipso, ut plane
 ethnicum: Cam tn. in Clypeo Davidis illud fuerit insigne, cum nomine
 Jehova dispersis literis & ly Agla insignitum, ut mihi inde ante lectionem
 Anthro

Anthropodem; multum sanctitatis & antiquitatis inesse persuaderem; fieri potuit, ut ex κακοζήλια Ethnica hoc ad Druidas relapsum & in abusum tractum fuerit, quarè & inde nomen habet Trotten Jusß quasi Druiden Jusß / videoque v. cl. ad Schicardum p. 8. digitum intendere in Haperuschim. Reperi etiam in Dorschai singl. Angelico multa de Empüs & aliis his μωρολογηθείσι apte, & prout vir fuit eum erudire differentem. it. p. 114. Reliquas duas raritates, quas exhibuit ancilla subterranea Nobilissima de Ranzau, nec vr. cl. innotuerunt, addo, fuerunt nummüs argenteus & hælæ, habuit enim illa de Ranzau tres familia instauratores duos filios & unam filiam: filius nummus & hælæ, filia suum illud in patrimonium hereditarium cecit: hoc mihi contubernalis meus de Fzehova retulit, qui inter ministros Dn. de Ranzau mense astitit, & vidit nummum hunc producere à Comite, ut hospites eum viderent omnes. Hucusque tantum in lectione processi, nec reticere hæc volui, ut in futuram libri hujus adorationem inservire possint: quod & si Vra Cl. antiquum adhuc obtinet, benevole accipiet, & bene Consulet! De gossypio Marchico nuper à Massonii filio D. Becmanno Theologo, & profes. ex herbis lanigeris. e. g. Senecione, Carduis & aliis Confecto, dudum Vr. Cl. Constare astimo ob locorum vicinitatem: sin minus, mittam ipsi particulam de ipso gossypio. Hæc sunt, quæ scribere inveni, & ut antiquam illam mihi benevolentiam domesticam facerem allaboravi. vale & sava. Resp. vir plur. reverende, Fantor dilectissime, ut inopinum nuntium de incorrupto vinculo pristini mutui amoris nostri in literis exosculatus sum: Ita per temporis rationem, in mundanis parce habendam, vacavit, hæc pauca reddere: Nim. pentalpha illud merito superstitiosum videri, seu nomen respectio à Grecis obtentum: seu usum præsumptum quamvis Salomoneum: sapit hic enim mihi utique nescio quid Idololatrici, ut plura per traditionem accepta, velut Clavis, annulus &c. & alia magica instrumenta, seu Rabbini Schembamphoraschiei, seu signaturæ supervacua, si non plane chaldaicæ symboli: quo sane supersedere Christianum posse debere apud divinum nomenclaris literis expressum judico, & si quid veri meus angurat, opto. Cæterum plenorem relationem de Ranzau cum gratiarum actione suscipio. Et revelationem inauditã de gossypio patrio admiror valde, ut botanophilus, qui sæpe incidit in tales cogitationes: anne ex gramine tomentoso, lanigero plumatiliæ, quod domi per prata luxuriare intuitus sum, & vel culci-

tris aliquando destinavi sarcicendis, papyrus vel aliud quid possit pre-
creari?

Marchia quam felix es patria: Comoda mater

Namque poetarum non modo rite cluis:

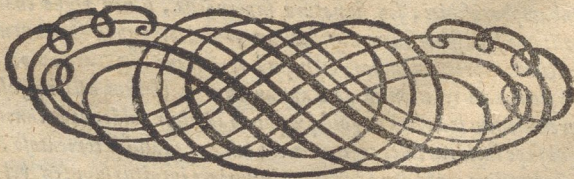
Sed quoque Gossypii inventrix mirabilis audis

Præ Cretâ: in pratis utpote fila legis.

Quibus lectis librum de manibus deposui, sollicitus
quamvis adhuc de vero nomine Auctoris.

ALBERTUS FRIDERICUS MELLEMANNS
Berolinensis natus est anno 1568. Carmina ejus Tomo 4. Delit.
Germ. pag. 493. illata sunt. vid. J. P. Lotichius part. 4. B. P. pag.
133. scribit Königius in B. V. & N: f. 528. & Dn. de Seidel
in libro, nunquam satis citando, citatoque hæctenus: *Alber-
tus Fridericus Melleman, Berolinensis Marchita, Simonis Jæti filius,
eruditionis recondita specimen, & vates mellifluus, Natus Ao. 1558.
floruit Ao. 1593. Ol. vero Borrichius in de Poët. p. 133.
Alb. Frid. Mellemannus in Elegis suis composito gradu incedit.*

GEORGIUS MELLEMANNS, inquit Magnif. Bec-
man. l. c. f. 71. Collega primum Gymnasii Joachimici, Magister
renunciatus una cum Frid. Reichelio Anno 1639. decano Tob. Ma-
giro, Professor græcæ linguæ factus, Ao. 1641. Vita functus in Re-
storatu Ao 1661. Marchicum vero fuisse Soltquel-
lensem, cognovi ex carmine quodam, quo Jcti magni
Friderici de Jena dolorem ob mortem filii consolatus est
Anno 1659.

No 593.

S

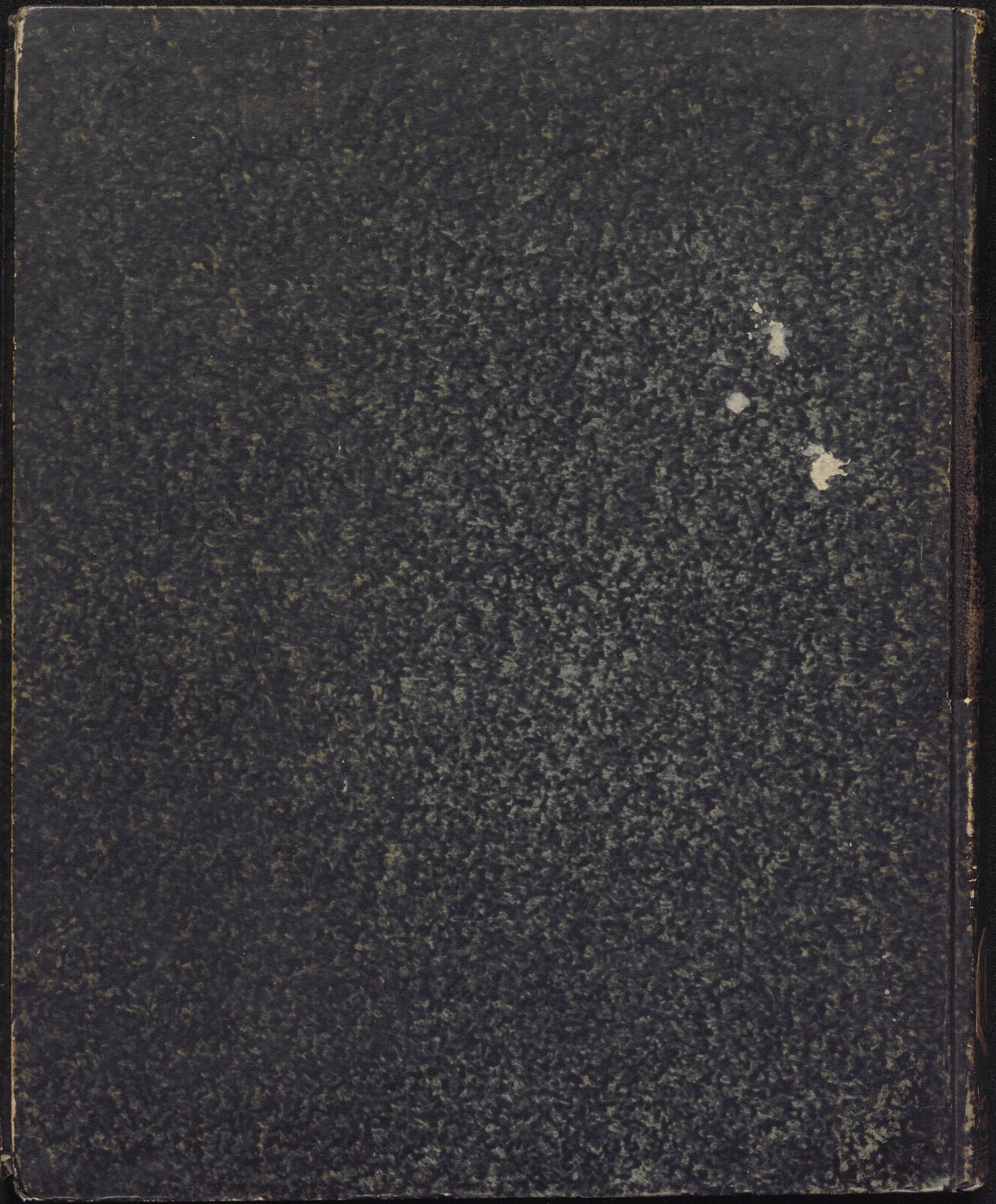
gr

ULB Halle 3
008 864 446

Ne

GEORGII PETRI
Schulken /
D. & Prof. Philos. Extr.
DISSERTATIO HISTORICA
DE
CLARIS MAR-
CH

FRANCOF

